

GYŐRI LAPOK.

Társadalmi, közművelődési és ismeretterjesztő közlöny.

Megjelenik hetenként kétszer u. m. szerdán és szombaton.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
helyben házhoz hordva vagy vidékre postán küldve:
Egész évre . . . 6 frt — kr. Negyedévre . . . 1 frt 50 kr.
Félévre . . . 3 " — " Egy hónapra . . . 60 "
Egyes szám ára 8 kr.
Előfizetési pénzek a kiadóhoz belváros, a győri első takarékpénztár épületében, intézendők.

SZERKESZTŐSÉGI IRODA:
apáca-uteza 22. sz.
A lap szellemi részét illető küldemények egyenesen a szerkesztő nevére és lakására czimzendők.

HIRDETÉSEK DÍJA:
Egész oldal . 16 frt — kr. Nyolczad old. 2 frt — kr
Fél oldal . . 8 " — " Tizenhatodold. 1 " — "
Negyed old. . 4 " — " Hirdetés bélyegdíja 30 "
Többszöri hirdetésnél tetemes árengedmény.
A nyílt tér soronként 15 kr-ával számíttatik.

A becsület fogalma.

I.

Kétségtelen, hogy a társadalom csak akkor fog teljesen megfelelni azon céljának, melynek elérése végett ösidőktől fogva alakult: ha tagjai egyenként át lesznek hatva azon kötelek s tulajdonok ismeretétől, melyeket egyrésztől, a társadalom irányában teljesíteni kötelezők s a melyekkel, másrésztől, már előbb birniok kell, hogy a társadalomba leendő felvételre érdemeseknek tekintessenek.

Tagadhatatlan, hogy a társadalmi- vagy földi élet abban a mértékben lesz az emberekre nézve kedvező, a mily mértékben s amily pontossággal az említett ismereteket szem előtt tartani s alkalmazni igyekeznek.

És mégis minden létező ismeretek közül ezek azok, a melyekre az emberiséget megtanítani leginkább elmulasztották azok, akiknek az embereket oktatni hivatása.

Nem lesz azért felesleg-s, ha ezen, társadalmi ismeretek terjesztésére szánt helyen, e még kevéssé szellőztetett tárgyal is foglalozunk.

Még a felől sem vagyunk teljesen tisztában, hogy mennyiben vagyunk feljogosítva általában minden embert tökélyesb vagy felsőbb lénynek tekinteni, mint más állatokat. Nemünk iránti tekintetből erkölcsileg kötelezve vagyunk ugyan feltenni, hogy már a természettől különb lényeknek vagyunk alkotva, mint egyéb állatok, aminthogy ez több tekintetben úgy is van: mindazonáltal sokféleképen be van bizonyítva, hogy ezen felőnyünket sem általában s egyedül testalkatunk, sem egyedül szellemi tehetségeinknek nem köszönhetjük, miután tudva van, hogy sok állat testalkat, testi erő, és ügyesség, más állatok némely értelmi képesség-, ismét más állatok pedig még némi erkölcsi tulajdonok tekintetében is fölülmulnak bennünket, vagy legalább közülünk többeket.

Mi mindamelllett megkülönböztetjük nemünket az állatoktól az által, hogy csak a saját nemünkhöz tartozó teremtményeket, u. m.: az embereket veszszük fel az emberi társaságba s úgy látszik sajátlag ezen felvétel által nyeri az ember azt az erkölcsi fölényt, a melyet mi magunknak tulajdonítunk.

Az ember physikailag csak olyan állat, mint a többi: azon erkölcsi méltóságot, melylyel az „ember“ nevezet magasabb értelmében bír, az által szerzi meg, hogy képessé tudja magát tenni arra, miszerint az emberi társadalom tagjává felvételessék.

Ugy de a társadalom sem azért veszi fel magába az embereket, mivel emberi alakjuk van, mivel emberektől születtek, vagy mivel ügyes, értelmes, okos lények.

Ugy látjuk, hogy a társadalomnak arra nézve, hogy kit vegyen fel s kit tőrjön meg kebelében, s e szerint kit tekintsen felsőbb értelemben embernek? a nemre való tekinteten kívül még külön törvényei vannak.

Igy tapasztaljuk, hogy a kiskorukat s az elmebetegeket a társadalom csak tűrt, de nem törvényes tagjainul tekintti. Ezeket azt gondolnók, hogy azért nem veszi fel a társadalom,

mert talán az emberi tökély alantabb fokán állnak, nincs meg az emberi méltóságnak megfelelő szellemi képességük s önállóságuk: azonban másrésztől azt tapasztaljuk, hogy a társadalom oly egyéneket is kizár kebeléből, kik teljesen önállóak, magukkal szabadon rendelkezni képesek s gyakran jeles észtehetséggel birnak, de ezen szabad akarataikat s észtehetségüket a társadalom érdekeivel ellenkező célokra használják.

A társadalom ennél fogva, nem egyedül emberi származásukért, nem testi és szellemi előnyeikért veszi fel az embereket kebelébe, hanem érdemeikért, azon erkölcsi értékért vagy becsért, melylyel a társadalomra nézve birhatnak vagy birnak.

A társadalmat ebben a tekintetben az önfentartási ösztön vezérli, mivel léte csak úgy fenntartható ha érdemeiken alapul s ha azt, hogy tagjainvá legyünk nem csak szükségből tesszük, hanem érdemnek s tisztességnek is tekintjük. Egyébként minket a társadalom tagjait, az önérdék arra indit, miszerint azoktól, kik velünk egy társadalomban óhajtanak élni, mintegy önkénytelen megköveteljük, hogy erre érdemessé tegyék magukat.

Ezen erkölcsi okon alapszik a társadalom azon törvénye, hogy egyéb tekinteteket mellőzve, csak oly embereket vesz fel s tűr meg kebelében, és így csak az olyan embert tekinti erkölcsileg embernek a ki az erre megkívántató érdemet, belértéket vagy belbecset fel képes mutatni.

A legcsekélyebb vagyis legnélkülözhetlenebb érdem vagy belbecs, melylyel valaki az emberi társadalom tagja lehet, s mely nélkül abban meg nem türethetik a becsület.

Hogy ez miben áll: a következőkben kísértjük meg kifejtetni.

(Folyt. köv.)

Rendezzünk gazdasági vándorgyűléseket!

Sok mindenfélét összebeszélnek és firkálnak mostanság nálunk a szellemi és tudományos haladás szükséges voltáról, akármelyik ujdonsült írócska azon themával kezdi írói pályafutását, hogy így meg úgy elpusztulunk, elsüllyedünk, ha sietve, kanállal, vagy tölcsérrrel nem kebelezzük magunkba a boldogító tudományokat.

Igaz, hogy bizonyos mértékben a szellemi haladás ránk nézve is, úgy mint minden népre, okvetlen szükséges: de viszonyainkat tekintve a tudományosságot minden áron, tüzzel vassal terjeszteni óhajtó legfanatikusabb apostolnak is be kellene látni, hogy hazánkban a mai korban legnagyobb szükség van az anyagi haladásra, mert legközelebb állunk az anyagi bukáshoz, minél fogva a szellemi művelődés azon nemere s a tudományok azon ágaira van legnagyobb szükségünk, melyek segítségével anyagi haladásunkat leghamarabb előmozdithatjuk s az anyagi bukástól legsikeresebben menekülhetünk.

Hazánk kiválólág földmívelő ország; a föld, ugyszólva egyedüli jövedelem forrása, éltető eleme, kincsébánya, s épen ezen egyedüli forrása kezd apadni, értéktelenülni, más országok földmívelése általi túlszárnyaltatása következtében: ezt kellene

tehát emelni, a földmívelést kellene minden áron s minden eszközzel elő mozdítani s tökélyesbiteni.

Erre nézve pedig nem elég az elmélet, a tudomány, bár ez is szükséges, itt ép annyit, sőt a hol gyors előhaladásra van szükség, többet tehet a gyakorlat, a tapasztalat, a jó példa, s ezeken kívül még a társadalmi eszköz, az erők egyesítése s a kölcsönösség szinte nélkülözhetlenek.

A tudomány utjai továbbá nem mindenkire nézve állanak nyitva, annak segédeszközeit nem mindenki szerezheti meg magának.

A földbirtoknak hazánkban csak kisebb része van oly birtokosok kezében, a kik a tudomány utmutatásait közvetlenül segélyül vehetik! a nagyobb rész tanulatlan föld népe bírja, a mely egy részről nem is igen hajlandó a tudományokból tanácsot meríteni, de ha hajlandó volna is, nem tudná hasznát venni, mert nem képes megérteni.

Pedig a földmívelők épen ezen osztályára nézve volna legsürgősben szükséges, hogy a földmívelés üzésében minél előbb tökélyesbüljenek s minél hamarabb el ériék azon fokot, melyre más nemzeteknél a mezőgazdaszat felver gödött.

A magyar földműves osztály régi özvizelőtti gazdasági rendszerével annyira hátra maradt más nemzetek újabb időben életbe léptetett reformok által mindegyre tökélyesbülő gazdaszatától, hogy okvetlen le kell veretnie s versenyképtelenné kell tétetnie, ha nem iparkodik az említett reformokat mihamarabb elsajátítani.

A földművesek intelligensebb része ezen reformokat tudományos uton, könyvekből, szaklapokból könnyen elsajátíthatja, ha hajlandó reá, de ez nem elég, a földbirtok nagyobb része, mint mondottuk, a földnépe kezében van, ezeket tudományyal, szaklapokkal nem leszünk képesek egyhamar, sőt több emberéletnyi idő alatt sem, sikeres haladásra birni, az idő pedig rövid, mezőgazdaszatunk általános tökélyesbülése sürgősben, mihamarabb szükséges, nem elég, hogy csak a nagyobb birtokosok, hanem a falusi kisebb gazdák is egyaránt igyekezzenek azon képességre szert tenni, melylyel más nemzetekkel sikeresen megmérkőzhetnek a versenyen, mert más-ként ha csak a kisebb rész teszi ezt, a nagyobb rész, a földnépe, pedig az eddigi nyomon hátra marad; az egész ország meg fogja sinleni. Szükséges tehát s jobban mint valaha, hogy földnépünknek a gazdaszatban való tökélyesbülését minél előbb előmozdítani mindenki igyekezzen.

De mint említettük, tudomány terjesztésével népeveléssel, mint a kormány tenni szándékozik, ezt elérni nem lehet, mert már késő, illetőleg soká vezetne eredményre: itt gyorsabb eszközöket kell alkalmazni. Ezen gyorsabb eszköz szerintünk a jó példa lenne. A jó példa: a mely mig egyrésztől gyakorlatilag mutatná meg a földnépének a tökélyesb gazdálkodás módjait, egyszersmind saját szemével, ugyszólva kézzelfoghatólag, győződte meg a falusi kisgazdákat is azon módok előnyeiről.

De hogyan lehetne ezt keresztül vinni, hogyan lehetne a parasztgazdákat ezen példákra kellőleg s hatályosan figyelmessé tenni? mert hiszen ha a földnépe példát akar látni, azt majd minden vidéken létező rendezett gazdaságok példáján most is láthat.

Itt épen az a bökkenő, hogy a köznép minden, még a maga java iránt is rendkívül indolens; egy lépést sem akar tenni azért, hogy valamit tanul-

jon, sőt ha valamit kell, hogy meglásson, akkor sem szereti szeméit magától felnyitni, hanem azt várja, hogy azt mások nyissák fel neki.

Hogy tehát a földnépet jobb gazdálkodásra tanítsuk, az eddiginél erélyesebb s közvetlenebb akcióra van szükség. A tapasztalás mutatja, hogy a fennálló gazdasági egyletek eddigi eljárásukkal nem igen mozdították elő a köznépi gazdálkodási ismereteit. Ennek oka szerintünk abban található fel, miszerint azonkívül, hogy a gazdasági egyletek első sorban csak a maguk, illetőleg tagjaik, a nagyobb birtokok érdekeit tartották szem előtt: a köznépre csak távolról, szép szóval, tanácsadással igyekeztek hatni. A köznép azonban nem jött tanácsait meghallgatni s példájokat szemlélni.

Ugy kell tehát a köznéppel tenni, mint Mohamed tett a hegygyel; ha nem akar a gazdasági egyletekhez, a tanas-adókhoz a példát-mutatókhoz közelíteni, tehát közelítsenek ezek a köznéphez.

Ha a köznép aluszik s nem akar ébredni: akkor oda kell menni vaczkához s ott felrázni.

Ugy látszik, hogy a szokásba jönni kezdő különféle, — tanító-, jegyző-, iparos stb. — vándorgyűlések a köznépi érdeklődést tudnak kelteni. Használhatni a kormány által alkalmazott — szőlészeti, gyümölcsészeti stb. — vándortanítókról is.

Szerintünk ezélszerű volna, ha a gazdasági egyletek is megkísérlenék ezt a módot alkalmazni. Ne tartsák gyűléseiket mindig egy helyen, a központban, s ne várják hogy a nép oda menjen tanácsait meghallgatni, hanem menjenek ők a nép közé s érintkezzenek a néppel közvetlenül.

E célból azt bátorkodnánk javasolni, hogy a gazdasági egyletek nevezzenek ki kebelökből járásenként gazdasági bizottságokat, melyeknek az lenne feladata, hogy évente néhányszor a járás értelmesebb falusi gazdát valamelyik rendezettebb földbirtokra gazdasági gyűléste össze hívják.

A gyűlés tárgyai lennének: először néhány népszerű elméleti előadás, mik közt helyet foglalhatna azon veszélyeknek, melyek hazánkat a földművelés hátramaradása folytán fenyegetik, beható megmagyarázása is, — másodsor gyakorlati ismertetése a birtokon követett gazdasági rendszernek, az ott találtató gazdasági eszközöknek s azok használata módjának; továbbá próba munkák ezen eszközökkel; bemutatása a birtokon termelt hasznos s a nép által nem ismert gazdasági növényeknek

azok művelési módjának ismertetésével együtt stb. Ha a vándorgyűlések még némi áldomással lennének összekötve: akkor kétségtelen hogy legalább a tehetősb falusi gazdák örömet jelennének meg azokon s minden bizonynyal tanulnának is. És ha csak egy két parasztagdát lehet is egyelőre jobb gazdasági rendszer követésére bírni, már ezzel sok lenne elérve, mert hihető, hogy az ő példájok s az ő sikerök rövid időn utánzásra bírják a többi gazdákat is.

A vándorgyűléseket továbbá fel lehetne használni más célok keresztülvitelére is, például ezek alkalmával lehetne gazdasági gépek beszerzésére szövetkezéseket; — kölcsönsegélyző-, takarékpénztárakat is.

Minket azon nagy veszély sejtelve indított az itt előadottak elmondására, mely mezőgazdaságunk túlszárnyaltatása folytán érheti nemzetünket. Azt tartjuk, hogy legfőképp a köznevet szükséges új, a viszonyokhoz mért gazdasági reformok elfogadására s követésére minél előbb rábírni. Erre nézve mi a gazdasági vándorgyűléseket tartjuk leggyorsabban segítő eszköznek. Ha a t. gazdasági egyletek ennél jobbat tudnak, ám alkalmazzák azokat! de, kérjük, hogy minden esetre tegyenek valamit, tegyenek pedig úgy, hogy annak a köznépi is több hasznát vegye, mint eddigi aristokratikus magukviseletének!

2. r. II.

Takarékpénztáraink.*)

Hazánk mai napig még mindig csak az agrikulturnális államok közé sorolható; fő életerünk mezei gazdaságunkban fekszik. A mezei gazdaság fő ütere, fő tényezője a nemzeti jólétnek, ennek hanyatlásával szükségképp be kell következnie; mind az ipar, mind a kereskedelem hanyatlásának; ép azért tehát kell, hogy a mezei gazdaságot tőlünk kitelhetőleg gyámolítsuk és emelkedésére segédkezet nyújtsunk. Egyesek itt azonban segíteni nem tudnak, mert a baj már oly annyira meddő, hogy csak szövetkezve, a legnagyobb erő kifejtése mellett érhető el a célnak megfelelő eredmény.

Lássuk tehát ama tényezőket, a melyek eme cél elérhetésére eszközül szolgálhatnak. Szerény nézetünk szerint hazai hitel-intézeteink azok, a me-

*) Ezen közérdekű cikket méltónak tartottuk a „Sopron” f. é. 81-ik számából átvenni s t. olvasóink figyelmébe ajánlani. Szerk.

lyek első sorban hivatvák a közbaj elhárítása céljából segítyt nyújtani. A hitelintézetek, de különösen a takarékpénztárak célja két irány felé terjed; az első a nemzetgazdasági, a másik pedig az üzleti. Sajnos azonban, hogy az eddigi tapasztalatok szerint — tisztelet s becsület a kivételnek — takarékpénztáraink eddig csak ez egyik irányt követték, t. i. tisztán az üzletit. Emez állításra az a körülmény készlet, mely szerint, ha az időközönként a nyilvánosság elé terjesztett forgalmi kimutatásokat figyelmesen átolvassuk, csakhamar meggyőződhetünk, hogy a betételek elhelyezésére nézve a váltóüzlet tulsúlylál bir, s önkénytelenül feltámad bennünk azon kérdés, hogy mely osztályhoz tartoznak azok, a kik a váltó-hitel oly nagy mérvben igénybe veszik. Igaz ugyan, hogy erre egyenes feleletet adni igen nehéz volna, erre csakis az illető hitelintézetek felelhetnének, valamint felhozhatna valaki ama elvenvetést is, hogy a hitelintézetek hivatásuknak teljesen megfelelnek, a midőn pénzkészletüket a kölcsönkeresőknek rendelkezésére bocsátják — az melles dolog, hogy az váltóra vagy jelzálogilag biztosított kötvényekre történik, sőt előnyösebb is a midőn a kölcsön kereső váltó alapján kap pénzt a mennyiben ahhoz ez uton sokkal gyorsabban s kevesebb költséggel jutbat.

Teljesen igazat adunk azoknak, a kik ez álláspontot védik; mindazonáltal evvel még nincs elodázva ama kérdés, melyet a kisebb földbirtokok érdeklében felvetettünk, mert abban a nézetben vagyunk, hogy a váltó egyáltalában nem való a kisebb földbirtokosnak; hogy pedig csakugyan nem való a váltó a kisebb földbirtokosnak, arról csakhamar meggyőződhetünk, ha a hitelintézeteinknél szokásos váltói üzlet részleteibe egy kissé betekintünk, ezek szerint a váltó-kölcsön három óról három órára megújítandó, s minden prolongációnál bizonyos összeg rendesen tíz százaléka a váltó-összegnek — valamint a kamat előre megfizetendő; a vagyoni biztosíték a váltóhitelnél látszólag csak másodrendű kérdés, mert jóllehet a kölcsön vevő saját részéről teljes vagyoni biztosítékot képes nyújtani, mindazonáltal még megkíváncsít, hogy a váltó egy a hitelintézet székhelyén lakozó egyén által kibocsátva, és egy másik által forgatva legyen.

Tekintsük már most azt, hogy minő befolyással van a kisebb földbirtokosra azon körülmény, miszerint a váltó-kölcsön három óról három órára megújítandó. A mezei gazda egy évben csak egyszer arat, csak egy-

TÁRCZA.

Régi dal . .

Azt hívém egy boldogabb időben
Menyországom, üdvöm lész nekem,
Küzdve most, de később pályabérül
— Boldogságom — lényedet nyerem.
Elfeledtél! Azt is mit fogadtál,
Még se' mondom, hogy te esalfá voltál.

Himes szárnyu lepke hogyha röppen
Szép virányon gondatlan tova,
Játszi gyermek — azt sem tudja mit tesz —
Összezuza. Menti őt kora.
Te is ilyen játszi gyermek voltál:
Majd szerettél — majd meg összezuztál . . .
Győri Kálmán.

Molnár Borbála.

(A magyar nemzet első költőnője.)

Molnár Borbála egyike azon magyar író- s költőnőknek, akik sokat irtak, s mégis feledve vannak, jóllehet mást érdemelnének a nemzettől. Tekintve a kort, melyben élt, valóban bámulatos egy nőnél az a fennkölt gondolkodás s magasröptű szellem, mely Molnár Borbála elméjét ékesíté, kebelét dagasztá: Született 1759-ben Sátoralja-Ujhelyben Zemplén-vármegyében. Atyja ref. lelkész volt; agg napjaiban lemondván hivataláról, mezei gazdaságtal s szőlőműveléssel foglalkozott, ebben találva ő már ekkor egyedüli örömét. Borbála kitűnő szellemi képességének jeleit már gyöngéd leányka korában

mutatta; de szülői — úgy látszik — félre ismerték benne a kincset, melyet utóbb a sors szeszélye gyémánttá köszörült. E félreismerésben található fel annak oka, hogy szülői fölserdült korában oly férfiuhoz bilineselték életét, ki Borbála nemes lelkét nem értette s nem érdemelte meg. A kis leányka gyermekéveit nem úgy tölté el, mint társai. Atyja mint lelkész, értékes könyvtárral rendelkezvén, míg társai az utcai porban játszva, s porcelánbabákkal bibelődve fáraszták testöket, addig a kis Borbála atyja könyvei között lakva, szívta magába a szellemi tápot. Lelke nemes hangulata ilyen előzmények után a költői érzés hamvába burkolózott s titokba kezdé irni azon verseit, melyekből még ma is birunk annyit, amennyi egy költői kedély fölismerésére, méltatására elég! Férfjében nem tudván fölismereni eszményképét, mégis engedett szülői kívánságának; megtagadta önmagában a kérési iránti ellenszenvet; nem akart tovább a szülői ház terhe lenni, s férjhez ment ahhoz, akéhez az ő lelke szelidsége, érzelmei finomsága nem illettek! ily önmegtagadásra képes-e gyöngé lélek? Ily lelki kinnal csak erős kedély tud birokra keln! A férj nyersessége még inkább elidegeníté magától. Erőtegett s szerencsétlen házassága, hogy tébolyba ne ejtse, a könyvekben kerestet vigaszt, s midőn mint jó házi asszony elvégezté teendőit, nem hagyá elrepülni gondolatait, s bár titokban, férje tudtán kívül papírra tevé azokat. Mag nem történetelt azonban, hogy férje néha-néha neje ebbéli foglalkozásának nyomára ne jöjjön. Ekkor aztán a faragatlan férfi elég durva volt iránta nemesak szóval, de tettel is, megsemmisítvén a nőnek gyűjtögetett iratait. Okulva az egyszer-kétszer megtörtént eseten. Borbála volt az, ki vigyázni tudott, nehogy lelki kin-

cese, szellemi gondolkodásának gyümölcsei a férj dühének áldozatául essenek. Az így elrejtegetett eszmevirágok már halomra nőttek, s Borbála szabad idejét arra használta, hogy ha újabb gondolatai nem jöttek, a már megszülemlettek olvasgatásában gyönyörködjék s lelje bennök egyedüli vigaszt.

Borbála amily ellensége tette férjét titokban írott verseivel, ép oly rokonszenvet keltett azok által másokban, barátinói s jó ismerősiben, kik kedvvel hallgatták, s jó akaró tanácsokkal támogatták midőn azokból felolvasott egyes részleteket előttök, Sőt akadtak olyanok is, akik a buzditó szavakon kívül még anyagi segítyöket is megígérték, csak ne hagyja elenyészni költeményeit. Rajta voltak mindenképen, hogy sajtó utján is napvilágot lássanak azok. Így jelentek meg 1793-ban Kassán „Molnár Borbála munkái” két kötetben. S hogy jó akarói szavakat beváltották, onnan tetszik ki, mert 1794-ben már második kiadásban is megjelentek költeményei.

Időközben Vácra tevén át lakását, itt „Egy nemes cselekedetnek leírása” című egy kötetes művét bocsátotta ki 1797-ben, melyet ugyanazon évben Pesten „Csizi Istvánnak Molnár Borbálával az erkölcs pallérozását tárgyzó verses levelezései” követték.

Molnár Borbála nevét e művei Magyar- s Erdélyországban annyira a hír szárnyaira vették; a bennök lappangó elegicus hang, s mellette a nemes erkölcsnek fonséges irányban magasztalása, valamint a lemondással kapcsolatos gyöngéd eszmemenet, s édes fájdalom annyira megalapították a XVIII. század végén Molnár Borbála költői hírnevét, hogy Gyulai Mikes Anna grófné midőn elolvasá ama műveket, annyira át lón hatva a bennök szívárvány-

szer szüretel. Az aratáshoz, a szürethez van évről évre minden reménye kötve; leginkább aratás után szokott a kisebb földbirtokos kötelezettségeinek eleget tenni, s ha egyik másik kötelezettségének teljesítésére nézve a határidő előbb jár le, s nincsen ama helyzetben, hogy eleget tehessen, jön és hasztást kér a mit rendesen meg is kap. Kérdem azonban, teheti-e ezt, a midőn váltókötelezettsége jár le. Bizony nem teheti; hogy tehát eleget tehesen, legtöbb esetben uzsora kölcsönre szorul és így közvetve a hitelintézetek hajtják a vizet az uzsorások malmára.

Vegyük most boncsolóké alá ama körülményt, mely szerint a váltó kölcsönt kereső még váltó kibocsájtót és forgatót tartozik állítani.

Tegyük fel, hogy a váltó kötelezetek tek közül valamelyik meghal, vagy pedig fizető képtelen lesz. Legtöbb ilyen esetben kész a bonyodalom, mert gyakran sem a kölcsönvevő, sem a jótállók, esetleg ezek örökösei nincsenek azon helyzetben, hogy a váltó kötelezést rendezhetnék, s vagy uzsora kölcsönre szorulnak, vagy pedig kiteszik magukat a költséges váltó eljárásnak, mely mellett még hitelők is tönkre megy.

Ime ezek azon okok, melyek a mellett harcznak, hogy kisebb földbirtokosnak nem szabad a váltó-hitelhez nyulni, s hogy az ily kölcsönzés nem felel meg a birtokos osztály érdekének.

Köztudomású dolog, hogy a hitelintézeteknél de különösen a takarékpénztáraknál a betétek legnagyobb része a földbirtokos és iparos osztálytól származnak, a kik megtakarított föléreiket nem annyira magas kamatozás, mint lehető teljes biztosság reményében rakják le, miért is illő, hogy azoknak, kik ezen osztályokból kölcsönre szorulnak, annak elnyerése megkönnyíttessék. Legnagyobb hátrány a kölcsönkereső birtokosra nézve az, hogy a hitelintézeteknél szokásba van, miszerint tekintet nélkül a jelzálogul lekötendő birtok értékére, csak a térfogat, vagyis a holdak száma vétetik figyelembe, adván egy-egy holdra 100 frtot, vagy ennél valamivel többet, de sokszor kevesebbet is. Hogy az ily eljárás mennyire helytelen és irracionális kitérünk már abból is, hogyha figyelembe vesszük azt, miszerint vannak vidékek, a holy egy hold föld sokszor nem ér 30 frtot sem; de másrészt a kölcsön kereső kisebb birtokosnak legnagyobb hátrányára szolgál ez eljárás, a mennyiben ama oknál fogva; hogy birto-

kára, mely talán 5000 frtot is ér, a takarékpénztárnak már 1000 frtyi követelése van bekeblezve, nem kaphat már többé 2—300 frtyi kölcsönt, teljes pupillaris biztosítás mellett sem, s kénytelen, szüksége lévén pénzre, ezt sokszor iszonyu magas kamatra felvenni. A takarékpénztárak nem károsodnának, s a birtokos osztály nyomorán sokkal inkább segítve volna, ha ama néhány intézet által elfogadott eljárást követnék, mely szerint meghitt közegek által az egyes vidékek és járásokban az ingatlan értéke becsülés útján kinyomoztatnék, és ehhez képest engedélyeztetnék a jelzálogos kölcsönök. Ily eljárás mellett azután nem történnék az, hogy a hitelintézetek tulszigorúsága folytán oly sok ühibáján kívül szerencsétlenné lett kisebb földbirtokos tönkre jutás elé induljon.

Lesznek olyanok, kik ellenkező nézetben vannak, de nem hiszem, hogy nézeteik támogatására alapos okokat felhozhatnának, és így röviden összefoglalva csak azt mondhatjuk, hogy segíteni kell a kisebb földbirtokoson, mert ennek elmerülése szükségkép maga után fogja vonni az ipar és kereskedelem tökéletes tönkrejutását." Springer Lajos.

Színház.

Szombaton, október 11-kén adatott, színpadunkon először: Rosenkrancz és Guldenstern vigjáték 4 felvonásban. Irta Klapp Mihály, fordította Csiky Gergely. — Liebenstein Albert herceg, fiának Ernő grófnak igen ovatos gondos nevelést akar adni, többek között még a hírlapokból is kivágatja az olyan cikkeket, melyeket fiára nézve ártalmasoknak gondol; ámbár az életre való fiu azokat már mind elolvasta a kávéházakban. — Azután utazni küldi őt, hogy lássa a nagyvilágot; de biztos utitársat is ad mellé, Rosenkrancz bárót, ki fia felett örködjek, sőt, minden esetleges félrelépésektől óvja. Ernő grófnak már kijelölt arája is van a szülők közös megegyezéséből, Kienborn grófnő leánya, Clarisse. — Az utazás pompásan telik, — s a két utazó közt ez alatt igen meghitt bizalmas barátság fejlődik-ki. A Vierwaldstädti tó mellett egy nagy szállodában találkoznak ismeretlenül Clarisse-val is, csakhogy ott még egy másik szép leány is van Düring Vilma, Clarisse barátnője, kibe Ernő gróf halatosan bele szeret, az ő jövődöbeliének pedig Rosenkrancz báró esküszik örök szerelmet. A vég kifejődés pedig az, hogy

Ernő gróf csakugyan Vilmát, — Rosenkrancz báró pedig Clarisse grófhölgyet jegyzi-el magának jövődöbeli hitvesül. — A darab meséje e szerint igen egyszerű, s minden bonyodalom nélkül folyik-le. A hus kevés; de a garnirung felette gazdag és izletes. Elejétől végig a legvidorabb hangulatban tartja a hallgatót az a sok szellemű ötlet, s élez-szikra, melyekkel e vigjáték oly derítőleg van felczizomázva. Mind ezt azonban kivált egy hallásra híven visszaadni lehetlen; azért csak arra figyelmeztetjük a nemesebb vigjáték kedvelőit, hogy a darab másodszeri előadásakor azt megnézni el ne mulasszák; különben pár igen élvezetes óráról fosztanak-meg magukat. — Az előadás ismét kitünő volt, különösen Follinus és Gerő Lina, hálás szerepeikben, igazán remekeltek; de Berkiné, és Adami Piroska, valamint Berki, Somló, Boros Lajos, Mikei és Dezséri játékaikat is dicsérőleg kell kiemelnünk. Mikei urat még az az extra dicséret is illeti, hogy ő ma nem Mikei; hanem valóságos Schmälich Jastus, nemes birtokos volt a színpadon. Álcázása, öltözéke, hangja, szókijetése, ugy elváltoztatták őt, hogy első pillanatra őt felismerni lehetetlen volt. — Adami Piroska azonban kisé tavalyi hibájába kezdett visszaesni, t. i. igen hajtogatta magát s nagyon bólogatott szép fejcskájával; pedig biz isten el hittük-volna a nélkül is hogy Ernő grófnak szerelmes. Örköd-jék a recividától, mert azt mindig nehezebb gyógyítani, mint az első bajt! — Mondanunk sem kell hogy a ház minden zugában meg telt nézőkkel, kik ma a valóban szellemi élvezet után, teljes elégyűltéggel hagyták-oda a színházat.

Vasárnap, október 12-én adatott a Nagy apó és a furfangos mendikáns. Eredeti népszínmű dalokkal 3 szakaszban. Irta Szigligeti Ede, — zenéjét szerző Szerdahelyi. Azt a „furfangos mendikáns” ugyan Szigligeti Ede soha sem írta; de azért a Nagy apó eléggé ismeretes mindenki előtt, s egyike legjobb népszínműveinknek még ma is. Igen szépen kérjük a színlapok szerkesztőjét; hagyja el a színlapokról az e féle falusi sallangokat, — nem a győri művelt színházi közönségnek való ezek már! — Ma ismét egy szerencsétlen experimentációt láttunk a szereposztásban. Bojti Zsuzsi szerepe határozottan Várai Mariskát illeti, s ha ő a társulatnak csakugyan szerződött tagja, még pedig mint magán-énekesnő: miért adta ma az ő szerepét Márton-

ként végighuzódó nemes költői bensőségtől, hogy nem állhatta meg, miszerint a nyert szellemi gyönyörökért köszönő levelet ne intézzen a szerzőnőhöz. E köszönő s egyuttal látogatásra hívó levelet a grófné mintegy az olvasottaktól elragadtatva szintén versezet alakjába öntötte s Borbála oly nagyra becsülte azt, hogy naplójába írta s így az övéivel együtt megmentette az enyészettől. Borbála ugyan végrendeletileg meghagyta, hogy naplóját koporsójába helyezték; de környezete nem engedhette azt át az enyészetnek, s így lőn megmentve Gyulai Mikes Anna grófné következő levele:

„Asszonyom! nem fedezhetem
Elragadtatásomat,
Hogy az asszonyt képzelhetem
Mint egy nemi társomat,
És egyszersmind koronáját
S dicsét az egész nemnek,
Ki megszerzte palmáját
A szép hírnek s érdemnek.
Oh tehát kérem ne légyen
Érzetlen levellemre!
Im, szekerem érte megyen
S jöjjön bé kérésemre:
Hogy személyesen ismerjem
Kiben van oly szép lélek,
S azt a boldogságot érzem,
Melyen ily társal élek:
Mivel becses társaságát
Már előre képzelem,
Ha megnyerhetem jószágát,
Hogy napokat tölt velem.”

A grófné e fennkölt érzéssel írott levelének ugyan ki állhatott volna ellen? Borbála e levél vételekor már özvegyiségre jutván, a sors szeszélyének tekintetű, hogy az erdélyi grófné épen akkor hívja a feltűnt költőnőt magához, mikor az épen a legjobban eshetik neki. De Borbála gyermekekkel is bir-

ván, s ezeket oly nagy ut fáradoalmainak az anyai szerető sziv nem mervén kitenni gondoskodott, hogy visszatérteig nagyanyjok szerető ápolásában, nevelésben részesüljenek. Szeretettel rendezvén el itthon ügyeit elindult a nagy utra Erdély felé. Apafára érkezvén, Mikes Anna grófné a legnagyobb örömmel fogadta, s állandó ott maradásra kérte, mely kérelem teljesítésétől bármennyit is szabódott a vendég, mindaddig nem bocsátotta vissza, még meg nem ígérte, hogy anyai kötelemének pontos elrendezése után ismét visszajő, s elfogadja a grófnénál a társalgónői tisztet. Első találkozására s ott mulatása emlékeül naplójában a következő költői hévvel írt sorokat találjuk!

„Ki volt már boldogabb nála?
Ki, mit nem is almodott,
Itt mennyországra talala,
Ha eddig szomorkodott;
S ha nem volt Árkádiában
(Melyet csak a hír költött),
A képzelődés várában
Élt — és napokat töltött.”

E sorok önkéntelenül Kisfaludy költői műveire emlékeztetnek. Tekintve azonban, hogy Molnár Borbála irodalmi szereplésének virágkora 1790—1804 közé esik, s tekintve, hogy „Csobáncz” „Tátika” „Somlyó” Borbála kezeiközött még ekkor nem foroghatott, mert Kisfaludy e regéi 1808. táján kerültek napfényre: épen nincs okunk, Borbálát arról vádolni, hogy mint Kisfaludy Petrarcát, ugy követte volna Borbála Kisfaludyt.

Amint erdélyi utjából szülőföldére visszatért, alig szorítá kebeléhez kedves gyermekeit, alig csattant el a csók ajkaikon, már is jött utána Erdélyből a grófnétól a levél, mely még egyszer s egész határozottan arra kéri Borbálát, hogy tett ígéretet semmi esetre

se feledje beváltani. Rendezze családi ügyeit és ha azokban eljárta, ne feledje el, hogy ő (a grófné) szerfelett megbánná, hogy első megismerkedés alkalmával elbocsátotta köréből, mert társasága oly libincselőleg hatott rá, hogy Borbála nélkül talán már nem is tudná ez életben megelégedését találni. Mit tehetett e meglisztelő sorok vétele után Borbála, mint hogy meghajlott a grófné kívánalma előtt, rendezte ügyeit, két-fia neveltetését egyik jóakarójára bizva, ismét utra kelt Erdély felé. Tette pedig ezt nem csak azért, mert a grófné szerető magaviselete már előbb is mély benyomással volt kedélyére, de tette azért is, mert tudta, hogy a grófné hatalmas szellemi kincseket magában rejtő könyvtárral rendelkezett, mely gazdag táplálékot nyújthatott lelkének. E könyvtárt használva írta, s adta ki Kolozsvárott 1804-ben „Szerencsétlen indulat, vagy Sarolta és Sándor” című versezetét egy kötetben.

Gróf Mikes Anna házában 22 évet töltött Borbála. Elejente nehezebbre esett ugyan megszokni az ottani élet modort, minek okául azt tekinthetjük, hogy a grófi család nem egy valáson volt Borbálával. A grófnénak pedig leányai is voltak, kik épen e miatt idgenkedni kezdenek a felvilágosodott szellemű társalgónőtől. Azonban az anya csakhamar szarvát töré amaz előítéletnek, melyet más hitfeleketűek iránt keblökben istápoltak, s melylyel az akkori korszellem ferde irányba látta el őket. Így aztán lassan-lassan megértették a konteszek, hogy nem a vallási dogmák, de a szellemi műveltség, s őszinte felebaráti szeretettől dagadó kebel nemes tulajdonai azok, mik ember és ember között különbséget tesznek!

(Folyt. köv.)

finé, ki igen szép asszony, deli alak, erős hanggal is bír; de azt nem kívánhatjuk tőle, hogy Bojti Zsuzsi kisasszonyt, mint felsőbb rangú kisasszonyt is tökéletesen játssza. Hagyjuk őt a kórusnak, melynek nélkülözhetlen, igen jó tagja. — A jóízű magyaros népsziműn egyébiránt jól mulatott elejétől végig a nagyszámu közönség, s a kitűnően sikerült férfi-vokál-négyest, zajos tapsok közt ismételtette.

Kakasffy.

Napi hírek.

— **A győri lelkes hölgyek** által az aradi vértanuk emlékére ajándékozott babér-koszorúk, a lapunk multszámában közölt s Damjanichné nevére szóló levélhez hasonló tartalmu kísérő levéllel együtt a vértanuk rokonaihoz már elküldettek. A koszorúk gondos és figyelmes begöngyölése s elszállítása körüli buzgalmaért Haefner Ernő ur honvéd-egyleti titkár köszönetet érdemel.

— **Közbiztonsági állapotok Győrött:** Ha igaz az, hogy Győrvárosának 52 rendőr áll szolgálatában, akkor méltán esodálkozhatni, hogy legalább városrészenként, különösen pedig a setétebb utcákban mint például a zöldfa utcában — hol ha jól tudom özvegy Csemákné asszony házán pislog, a szó szoros értelmében csak pislog egy lámpa, de már a Zöldfa vendéglő előtti tér is különösen a téli setét esteiken teljesen borzalmas hely — soha éjjeli őrzéssel nem találkozhatni. E hó 11-én esti 9 órakor a Taár Ferenc-féle vendéglőből Polgár N.-től a zöldfa utca 7-ik szám alatt lakó jelenleg foglalkozás nélküli pinceszér a templom melletti kis közön át jövén a huszár-kaszárnya háta megett kukorica nadrág és kék zubbonyba öltözött három egyén által nyakon csipetve, ámbár egyiket úgy mellen ragadta, hogy annak egész ing eleje a kezében maradt, a melyet emlékként őriz is, még a mellénysebében volt 3 frjtát szépen kivették és minden további szóváltás nélkül elpárologtak, csupán az a szerencse, hogy ekkor nem volt nála az egész megtakarított nagyobb összegű pénzeszkéje. Az esetet azért nem jelenti, mert nem akarja magát ide-oda hivattatni. —cs.—e.

— **Vendéglő megnyitás.** Buchberger József ma, október 15-én fogja a Limbeck kávéház mellett igen kényelmes helyiségében ujjonnan s diszesen felszerelt sörödjét megnyitni. Buchberger J. konyhája eddig is jó hírben állott városunk közönsége előtt s vendéglőjét mindenkor válogatott vendég-sereg látogatta a tekintélyes polgárság köréből. Reméljük, hogy a jövő unalmas téli esteiken e helyen többször kellemes találkozássra s időtöltésre nyílik alkalmunk.

— **A vízvezeték ügyében** fáradszám buzgalmat kifejtő Bierbauer tanár ur felkérése folytán mult vasárnap Junker cs. k. építő tanácsos s a bécsi vízvezeték tervezője megsejtelte a kiskutnál létesített vizgyűjtő medencét s azt, mint értesültünk, minden tekintetben kielégítőnek s czélrányosnak találta. A tanácsos ur becslése szerint a kiskuti medence naponként 20000 hektoliter vizet képes szolgáltatni, a medence vizét pedig kitűnően nyilváníttotta. Nevezett tanácsos ur továbbá a vízvezeték kivitele s költség-vetésére vonatkozólag is nyújtott némi tájékoztatást, mely szerint annak létesítése nem fogna a város s közönség nagy megterheltségével járnai. Ennélfogva, hogy városunk jó ivóvízzel leendő s oly égetően szükséges ellátása létesüljön, csak is a város atyái ügybuzgalmaól függ.

— **Véres verekedés** történt f. hó 9-én Ujfalu községben. A mint értesültünk a szigetközi járásból a szabadságot katonák a fenti nap a szemle végett a községi előljáróságok vezetése mellett Győrbe rendeltettek. Szemle után vissza utaztak és Ujfalu a vendéglőbe összejöttek, hol annyira bevettek a jóból, hogy elkezdtek egymást bieszkázni; az eredmény az lett, hogy az Ásvány községi bíró halálosan megszurtták. A helybeli kir. törvényszéki küldöttség tegnap Ujfaluun megjelent, hol az áldozatot még életben találá; de életéhez semmi remény.

— **Az apáca utca** kövezetét magasztalta tegnap egész délután — csakhogy görögül — egy meszet áruló hazánkfia, akinek fakó szekerének számtalan kátyun diadalmasan keresztül vergődött tengelye épen abban a pillanatban törött meg a nevezett utca kövezetének darabos s könyörtelen ellenállása alatt, midőn érdemes hazánkfia az utcán végig

döcögve leglelkesebben énekelte a „mesze-e-e-t“ A véletlen incidens vagyis decidens által a jó atyafi akkorát bukfenchezett a kocsi ülésből, miszerint azt hittük, azonnal palacsintává lett. Ő azonban rögtön talpra ugrott s jobban fájlalta a tengelyét mint oldalát. Bizony jó masszából kell neki építve lennie, hogy még oly goromba kövezettel is, minő az apáca-utca, ártalom nélkül karambolozhat.

— **Hatalmaskodás.** Péczről egy hosszabb levélben értesítenek bennünket, hogy az ottani jegyző október 6-án az urasági tehén pásztort, azért mert egy tehene estve a kukorica földekre elbojongott, lakásán megrohanta, puska agygyal össze vissza verte, követelve hogy tehenét adja elő, mert különben, „még a püspökjét is becsukhatja.“ Ezzel be nem érve a beteges pásztort, a kisbíró segélyével kocsira kötözve, bevitte a helység házához, ott farkas gúzsba kötötte s kegyetlenül elverte s egész éjén át gúzsban hagyta, jóllehet tehene ezalatt magától haza ballagott, s csak akkor eresztette szabadon mikor a püspök gazdája érte ment, de ekkor már, az elkinzott ember nem volt képes saját lábán haza menni, hanem kocsin kellett elszállítani s azóta is életveszélyesen beteg. — Elég sajnos ha a hatóság megtűri ily kényurakat a községben. Mi egyébiránt érzék látót voltánál fogva közöljük a hírt, a felelősséget érte a beküldőre háritjuk ki e hír valóságáról kezességet vállalt.

— **Gőzhajók járása.** A Budapest és Bécs között fenálló gőzhajó közlekedés f. hó 15-től be fog szüneteltetni s helyette Győr és Budapest közt fognak naponkénti gőzhajó meneteket rendeztetni. Első menet Budapestról Győrbe október 16-án reggel 7 1/2 órakor; Győrből Budapestre pedig október 17-én reggel 7 1/2 órakor történend. Egyszermind a Budapest-Ujszőny és Budapest-Esztergom közötti külön meneteket is megszüntetnek.

Győri gőzfürdő apáca-utca 28. szám alatt.
Gőzfürdő nyitva reggel 6 óratól déli 1 óráig.
Kádfürdő „ „ „ „ „ egész estig.

Felelős szerkesztő: Dr. Karika Antal.

H I R D E T É S E K.

8034. tk.
1879.

(3-3)

Árverési hirdetmény.

Közhierré tétetik, hogy Michl Ferencz hagyatéka ügyében a győri 843. sz. telekjegyzőkönyvben A. 113. hsz. alatt felvett 6000 frtra becsült 125. sz. ház, mint ingatlan elárverezésére első és egyedüli határidőül 1879. november hó 27-én délelőtti 9 óraja a kebelbeli tkvi hatóság hivatalos helyiségében azzal tüzetik ki, hogy az ingatlan ezen határnapon becsáron alul is el fog adhatatni.

Feltételek:

Az ingatlanra bánatpénzzül a becsár mint kiáltási árnak 10%-a bírói kiküldötténel leteendő.

A vételár ezen bíróságnál 3 egyenlő részletben, az első 3 hónap, a második 6 hónap, a harmadik, melybe a bánatpénz betudatik egy év alatt, mindig a leütés napjától számítva a mindenkorai vételárhátraléknak ugyanazon naptól járó 6% kamataival fizetendő.

Vevő a leütéskor birtokba lép, ennek hasznait élvezi, de a birtokkal kapcsolatos terheket is viseli.

Felhivatnak a helyben, vagy közel nem lakó, valamint ismeretlen tartózkodásu jelzalogos hitelezők, hogy a vételár felosztásnál képviseltetésök végett alulírt bíróság székhelyén megbízottat rendeljenek, ezt az eladásig bejelentésük, ellenesetben Bene Noe ügyvéd mint kinevezett gondnok fogja őket képviselni. Mindazok, kik a lefoglalt ingatlanra tulajdoni vagy másigényt, vagy elsőbbségi jogot vélnék érvényesíthetni, igénykereseteiket e hirdetmény harmadszori közzétételétől 15 nap alatt, habár külön értesítést nem vettek is, alulírt bíróságnál benyujtsák, különben azok a végrehajtás folyamatát nem gátolván, a vételár feleslegére utasíttatnak.

A győri kir. tsvszék. mint tkvi hatóság 1879. évi szeptember hó 10-ik napján.

Brinkmann
m. kir. tsvszéki elnök.

Hübéry
jegyző.

Üzlet-megnyitás.

Alulírott tisztelettel tudatja a mélyen tisztelt közönséggel, hogy

Győr-ujváros, főutca 63. sz. a.

könyvkötészetet

nyitott és elvállal minden e szakmába vágó munkákat gyors és pontos elkészítésre jutányos árak mellett.

Tisztelettel
Tamáskó János,
könyvkötő.

Köszén-eladás.

Alulírott tisztelettel jelentem, hogy az államvaspalya főnökségétől a valódi

porosz köszénnek,

továbbá a magy. nyug. vaspalya főnökségétől a

vieseni fényes köszénnek

elárusítását és házhoz hordását a közelgő télre elvállaltam. A legjobb minőségű porosz köszénnek ára 50 kilóként, beleétre a szállítást is, 80 fr.; a vieseni fényes köszén pedig 70 kr. Megrendelhetni a kávéházakban, fűszerkereskedésekben és mászarszékben, hol a megrendelési czédulák — melyeken a megrendelő neve és lakása a szén minősége s mennyisége érthetőn feljegyeztetni kéretik — egy e czélra készen álló levelgyűjtőbe lesznek betendőek, honnét én a czédulákat naponként elviszem s a megrendeléseknek pontosan és gyorsan eleget teendők. Ezen intézkedéssel csak is a köszénfogyasztók kényelmét s a megrendelés könnyebbségét kívánom előmozdítani.

Továbbá minden időben megrendelhető nálam Révfülu. Kis Miklós-féle házban a gyaloghíd közelében: hintó vagy ruganyos könnyű kocsi bárhova fuvarba, ugy nemkülönben vállalkozom bármiféle teherszállításra akár helyben, akár a vidékre. A kocsik megrendelését elfogadja Csepy Pál ügyvéd ur (varosháuteza, Balogh-féle házban) és Zitritsch Matyas fűszerkereskedő ur. Szamos megrendelést ker.

V. Kovács Gyula.

Söröde-megnyitás.

Alulírott tisztelettel értesítem a n. é. közönséget, miszerint a

Limbeck-féle házban

egészen ujjonnan berendezett és diszített

söröcsarnokomat

szerdán, f. hó 15-én megnyitandom.

Ezen alkalommal megemlítem, miszerint konyhámnak régi jó hírnevét ezentul is fentartani iparkodom, honnét naponként friss villásreggeli-, ebéd- és vacsorával, valamint pinczéből tisztán kezelt sör- és borral szolgálndok. Részemről minden iparkodásom oda fog irányulni, miszerint a n. é. közönség igényeit tölem kitelhetőleg kielégíthessem, miért is szives pártfogását kérve, maradok

Győr, 1879. október 14-én.

tisztelettel

Buchberger József,
vendéglős.